

Zalecenie nr 3.

Krajowe normy dotyczące obchodzenia się z nawozami zwierzęcymi i ich stosowaniem.

Podsumowanie

- Ustanowienie krajowych standardów określania ilości nawozu w formie odchodów zwierzęcych i zawartości składników odżywczych dla wszystkich rodzajów tych nawozów.
- Zezwalanie na rozrzucanie odchodów zwierzęcych głównie wiosną i latem umożliwiające uprawę roślin oraz ograniczenie rozrzucania jesiennego tylko do sytuacji zakładania upraw ozimych.
- Określenie minimalnych akceptowalnych technologii i praktyk w zakresie obchodzenia się z odchodami zwierzęcymi i ich stosowaniem, jednocze-

śnie wycofywanie się lub zakazywanie działalności osobom o słabych wynikach w zakresie ochrony środowiska.

Dlaczego potrzebujemy krajowych norm dotyczących nawozów w postaci odchodów zwierzęcych

Każda strategia zrównoważonego wykorzystania składników odżywczych w odchodach zwierzęcych musi rozpocząć się od dość

dokładnego oszacowania ilości wyprodukowanego nawozu – produktu ubocznego z produkcji zwierzęcej i zawartości składników odżywczych. Zarówno ilość, jak i skład nawozów zwierzęcych różnią się w zależności od rodzaju inwentarza żywego, ale także mogą wahać się pomiędzy gospodarstwami o tym samym typie inwentarza, w zależności od intensywności produkcji, reżimów żywieniowych, grupy wiekowej zwierząt, systemu utrzymania, dodatków do wody, warunków przechowywania nawozów itp. Istnieje tylko kilka metod szacowania ilości i zawartości składników nawozowych a każdy z nich ma swoje mocne i słabe strony. Więcej informacji, wskazówek i opisów akceptowalnych metod określania zawartości składników nawozowych można znaleźć w wynikach projektu Interreg Regionu Morza Bałtyckiego – Manure Standard odnośnie standardu nawozów w formie odchodów zwierzęcych.

Każdy kraj powinien zdecydować, która z akceptowalnych metod najlepiej pasuje do jego sytuacji. Opisy metod powinny być jasno określony we wszystkich przepisach krajowych dotyczących obchodzenia się z tego typu nawozami i ich stosowania. Gorąco zachęca się również wszystkie kraje, które obecnie stosują jakieś normy dotyczące nawozu zwierzęcego, do przejrzania podstawowych danych, sprawdzenia, czy wartości odpowiadają aktualnym standardom, i zaktualizowania wartości w razie potrzeby. Ponadto, ponieważ istnieje wiele czynników, które wpływają na zawartość składników odżywczych, ważne jest, aby standardy dotyczące nawozu były regularnie aktualizowane w celu dokładnego opisywania aktualnej produkcji zwierzęcej.

Po co skupiać się na ramach czasowych?

Aby poprawić wydajność wykorzystania składników odżywczych, nawóz powinien być rozrzucany w czasie, gdy składniki te będą najprawdopodobniej bezpośrednio wykorzystywane przez uprawy. Zmniejsza to ryzyko jego spływu i strat podczas wymywania do środowiska, co także zmniejsza zapotrzebowanie na nawozy mineralne. Pobieranie składników odżywczych przez rośliny uprawne jest najbardziej efektywne we wczesnych fazach wzrostu wiosną i wczesnym latem lub wczesną jesienią w przypadku upraw ozimych. Rozrzucanie nawozów w formie odchodów zwierzęcych późną jesienią i zimą zwiększa ryzyko utraty składników odżywczych do wód i jest praktyką powszechnie stosowaną z powodu niewystarczającej zdolności do ich przechowywania.

Ograniczenie czasu stosowania nawozów głównie do miesięcy wiosennych i letnich, zasadniczo zwiększy minimalne wymagania dotyczące zdolności do przechowywania nawozu. W związku z tym przepisy dotyczące minimalnych wymagań dotyczących przechowywania będą musiały zostać ponownie przekalkulowane dla każdego kraju. Dlatego ważne jest, aby mieć wytyczne odnośnie standardów szacowania produkcji nawozu, tak żeby wszyscy podlegali tej samej normie (patrz: krajowe normy dotyczące ilości nawozu naturalnego powyżej).

Wymaganie lepszych technologii i praktyk

Niektóre technologie i praktyki dotyczące obchodzenia się z nawozem w formie odchodów zwierzęcych i ich stosowaniem od dawna zostały prześcignięte pod względem wyników w zakresie ochrony środowiska przez nowo opracowane technologie. Te przestarzałe praktyki są często nadal używane, ponieważ są tańsze lub łatwo dostępne, jednak nadszedł czas, aby najpierw je wycofywać, a następnie zabronić ich stosowania. Podniesienie wymagań dotyczących technologii, które można stosować, poprzez ustalenie minimalnych standardów dla systemów utrzymania, przechowywania i aplikacji sprzytałoby wdrożeniu już znanych lepszych praktyk.

Niektóre przykłady przestarzałych technik i praktyk, których należy unikać, obejmują przechowywanie odchodów zwierzęcych w budynkach dla zwierząt lub pod podłogą z rusztu, co zwiększa emisje gazów, czego należy unikać poprzez szybkie usuwanie nawozu do oddzielnego miejsca składowania. Nawóz należy przechowywać w specjalnych magazynach o wodoszczelnych konstrukcjach i sztucznym lub naturalnym pokryciu zaprojektowanych, tak aby zmniejszać emisję gazów do powietrza i wód. Napełnianie zbiornika nawozu płynnego musi odbywać się podpowierzchniowo, aby zminimalizować uszkodzenie powłoki naturalnej skorupy na powierzchni. Wymieszanie nawozu płynnego jest konieczne w celu ujednorodnienia go przed rozlaniem, jednak należy unikać mieszania kaskadowymi fontannami, a wszelkie mieszanie powinno odbywać się pod powierzchnią. Aby uniknąć więk-

szych strat amoniaku i nierównomiernego rozprowadzania podczas rozbryzgowego rozlewania nawozu płynnego, podstawową praktyką powinno być rozprowadzanie pasmowe za pomocą węży bezpośrednio na powierzchnię gleby. W przypadku obornika po rozrzuconiu powinno nastąpić jego szybkie wymieszanie z glebą.

Małe gospodarstwa z ograniczoną liczbą zwierząt mogą stanowić wyjątki ze względów ekonomicznych. Kraje regionu Morza Bałtyckiego powinny wspólnie zorganizować specjalistyczną grupę zadaniową w celu określenia akceptowalnego punktu odniesienia dla praktyk i technologii w zakresie przetrzymywania, przechowywania i stosowania odchodów zwierzęcych a także, wskazać, które technologie należy wycofać i zakazać.

Zachęcanie do praktyk przyjaznych dla środowiska

Oprócz określenia podstawowego standardu postępowania z odchodami zwierzęcymi i ich stosowania, grupa ekspertów powinna sporządzić listę najlepszych praktyk i technologii zrównoważonego zarządzania w zakresie obchodzenia się z tego typu nawozami otrzymanymi w wyniku prowadzenia produkcji zwierzęcej i ich stosowania. Lista ta powinna obejmować nie tylko najlepsze techniki i praktyki ograniczania strat amoniaku, ale także ograniczania emisji gazów cieplarnianych, wycieków i wymywania oraz zwiększania recyklingu składników odżywczych. Lista ta mogłaby być następnie wykorzystana do promowania lepszych praktyk zarządzania nawozami wykraczających poza

dopuszczalne praktyki podstawowe. Należy zaoferować wsparcie na szczeblu krajowym, aby zachęcić rolników do przyjęcia dodatkowych środków, które zmniejszyłyby wpływ hodowli zwierząt na środowisko lub klimat, a na które ze względów ekonomicznych nie mogą sobie pozwolić.

Szczegółowe zalecenia dotyczące środków na poziomie gospodarstwa

- Opracowanie krajowych standardów określania ilości odchodów zwierzęcych i zawartości w nich składników odżywczych dla odpowiednich grup zwierząt gospodarskich oraz włączenie ich stosowania do przepisów krajowych i innych środków. W przypadku krajów, które mają już krajowe standardy określania ilości nawozu w postaci odchodów zwierzęcych i zawartości składników odżywczych, należy położyć nacisk na przegląd i aktualizację danych leżących u podstaw tych norm.
- Utworzenie grupy zadaniowej ds. zarządzania nawozem w formie odchodów zwierzęcych w regionie Morza Bałtyckiego (RMB) w celu określenia punktów odniesienia dla akceptowalnych praktyk i technologii.
- Wycofanie i zakazanie praktyk i technologii, które są znane ze słabych wyników w zakresie ochrony środowiska.
- Ograniczenie stosowania odchodów zwierzęcych do wiosny i lata, i jesieni tylko podczas zakładania upraw ozimych. Zabronienie rozlewania nawozu płynnego późną jesienią i zimą.
- Zaktualizowanie krajowych minimalnych wymagań dotyczących przechowywania odchodów zwierzęcych w oparciu o zastosowanie w momencie, gdy rośliny są w stanie pobierać składniki odżywcze.
- Zapewnianie wsparcia inwestycyjnego lub innych zachęt dla rolników i wykończonych do wdrażania praktyk, które uważa się za te zwiększające zrównoważony charakter obchodzenia się z odchodami zwierzęcymi w porównaniu do podstawowego akceptowalnego standardu. Dopuszczalne praktyki zarządzania, które spełniałyby te kryteria, powinny zostać wspólnie ustalone dla RMB.

